דריטער יארגאנג — פרייז 5 זל.

DOS NAJE LEBN
(Nowe Życie)

...אס נייע לעבן

№ 25 (103)
ŁÓDŹ, 27 III. 1947 לאדזש,
ו׳ ניסן תש״ז

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע
Adres Redakcji i Administracji:
Łódź, ul. Narutowicza 32 m. 10
TELEFONY: 144-52, 133-24, 141-06. sk. pocz. 47
טעלעגראמען־אדרעס: „Naje lebn"

אבאנאמענט־פרייז:
א חודש 40 זל. א קווארטאל — 120 זל.
אין אויסלאנד: א דאלאר א חודש
געלט איבערווייזן:
Wyd. „Dos Naje Lebn", Łódź.
P. K. O VII – konto 241

דערשיינט צוויי מאל א וואך

...טראגט איז אשוויענטשים!

דאס יידישע פאלק באשולדיקט

די עקספערטיזע פון מגר. נחמן בלומענטאל אויפן פראצעס פון רודאלף העס

...טוואך, דעם 26־טן מערץ, איז פארן ...פטן נאציאנאלן טריבונאל אין ווארשע, ... משפט דעם הויפט־תלין פון אשוויענ־ ...העסן, ארויסגעטרעטן דער יידישער ...ערט, דער פארשטייער פון דער צענטרא־ ...יידישער היסטארישער קאמיסיע מגר. ...ן בלומענטאל. די יידישע עקספ־ ...טיזע האט געדויערט העכער פיר שעה און ...מענומען נישט בלויז די דירעקטע פאר־ ...נס פון דעם באשולדיקטן העס לגבי יידן, ... איך די אלגעמיינע שולד פון „דריטן ...ר און פון דייטשן פאלק לגבי דעם יידיש־ ...

„לעבנס־רוים" פאר דייטשלאנד — טויט פאר מיליאנען

...ין אנהייב פון דער עקספערטיזע האט ... בלומענטאל זיך אפגעשטעלט אויף די ...פן דער דייטשער פאליטיק. דער ציל פון ...נאצישער פארטיי איז נעמלעך געווען צו ... א „לעבנס־רוים" פאר דעם מבלומרשטן ...ען דייטשישן פאלק. אבער די פלענער ...וי דייטשלאנד קלערט צו געווינען דעם ...נסרוים", האט מען ... גאנצע צייט פא־ ... מלחמה באהאלטן, מ'האט פארטומלט די ...ת פון דער מענטשהייט, און קיינער האט ...ישט געקאנט באפן, אז „לעבנס־רוים" ...דייטשלאנד מיינט אייגנטלעך א „טאדעס־ ... פאר דער באפעלקערונג פון די באזיג־ ...ענער. עס האט דעם פאקט פארשוויגן ...ציש טעאריע, אבער דאס איז בלויק ...טיקס געווארן דורך דער נאצישער פראק־ ... בעת דער מלחמה. „לעבנס־רוים" פאר ...לאנד איז געווען א קריפטאנים, וואס ...באריים דעם טויט פון מיליאנען מענטשן. ...יף דעם וועג צום דאזיקן ציל האט זיך ...היטלעריזם נישט פאראטן צו פרי, ער ...ישט צוגעטראטן צו דער פיזישער פאר־ ...ג פון זיינע קעגנער מיטאמאל. ער בא־ ...יך צו האבן פאר זיך תמיד איין קעגנער ...אס — דעם שוואכסטן, דעם איינזאמסטן ...ארקאזענעם פון די ארומיקע פריינט. און ...ר דער קלענער, ער קעגנער ווערט באזיגט, ... זיך דער היטלעריזם תיכף צו דעם ... מער שטארקערן, כדי טריט נאך טריט, ...דער טייוולאנישער דייטשער פעראנטעריע ...כאפן צוערשט אייראפע און דאן — די ... וועלט.

...ם ערשטן קרבן פאר דער דערגרייכונג ...ינע צילן האט היטלער אויסגעקליבן די ... דער אנטיסעמיטיזם האט אים דער־ ...ברענגט זייער א סך נוצן סיי אין לאנד ...און סיי אין דער אויסערלעכער וועלט. ...שייך דער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדע ...אנד — האט עס אפגעלענקט די אויפ־ ...זאמקייט פון די ברייטע ארבעטנדיקע ... פון די איינגטלעכע סאציאלע פראגן. ...דייטש הייבט אן צו זען זיין איינציקן ... אין דעם ייד, און דורך באזייטיקן דעם ... זיין שטעלונג און איבערגעבן זיין פלאץ ...דייטש, געווינט ער פאר זיך „אידעע" ...דייטשן יחיד. מיטן פרעדיקן אנטיסעמי־ ... אין די שכנותדיקע לענדער איז היט־ ...איך געלונגען אפצוווענדן די אויפמערק־ ...יט פון די דאזיקע פעלקער פון דער ... וואס עס האט זיי געדראט מצד דייטש־ ... ערמיט האט ער אין די אלע לענדער ...ן זיך איינפלוסן, אגענטן...

...ן קאנפיסקירן יידישע פארמעגנס און ...אגען געלט־קאנטריבוציעס פון די יידן ...דייטשלאנד נאך פאר דער מלחמה, איז ...לאנד אויך אימשטאנד געווען צו פאר־ ...ן די קריגס־פראדוקציע.

...רינג האט אמאל געזאגט, אז דייטשלאנד ... פאר א צווייט געקעכץ צום אונטער־ ... פאר יעדן דייטש. פאר אט דעם צווייטן געקעכץ זיינען אומגעקומען מיליאנען לעבנס. און עס קאן געמאלט זיין, אז אראנק דעם מאַקע, וואס יעדער היטלעריסט איז געווען פאראינטערעסירט פערזענלעך צו פארבעסערן זיין מאטעריעלן ווילשטאנד איז ער געווען אזוי געטריי דעם פירער. היטלער האט זיינע געטרייע דינער געצאלט און אויסגעצייכנט פאר זייער געהארכזאמקייט. יעדער דייטש איז רייך געווארן אין דער מלחמה און געמאכט פארמעגנס. די פארנומענע מזרח־לענדער זיינען פאר די דייטשן געווען אן אויסגעבענקטע עלדאראדא. דארט איז מען באלוינט געווארן פאר מארדן יידן מיט געלט און מיט דעם האב און גוטס פון דערמארדעטן.

דאס מארדן אומבאשטראפט יידן האט די דייטשן אויסגעלערנט און צוגעוווינט צו מארדן און פייניקן מענטשן בכלל. עס איז פון די דייטשן אויסגעווארצלט געווארן יעדעס געפיל פון רחמנות לגבי זייערע קרבנות. און אזוי איז דאס מארדן פעלקער ווי דאס מארדן מענטשן געווארן ביי די ס.ס.־לייט א פארגעניגן. עס איז ביי זיי געווארן א קונסט לשם קונסט. מ'האט געזוכט וואסאמאל אלץ נייערע און פולקאמערע מעטאדן ווי אזוי ארום צו פארניכטן, טויטן און דערהרגענען מענטשן. אט שטעלט אן ס.ס.־מאן אויס 10 מענטשן מיט דער זעלבער הייך איינעם הינטערן אנדערן, שיסט דעם לעצטן אין קאפ און קוקט נאך צי די קויל האט דורכגעהאקט אלע אונטער דעם זעלבן ארט. אויב דער עקספערימענט איז נישט געלונגען, קאן מען דאס איבערחזרן, קיין מענטשן דערצו פעלן נישט! נאר ביי אזוינע באדינגונגען האט געקאנט אנטשטיין דער געדאנקען־גאנג פון דעם ס.ס. גרופנפירער אייקע, אינספעקטאר פון די קאנצענטראציע־לאגערן אין דייטשלאנד, וועלכער האט דערקלערט: „מיר האסן דעם געשטאנק פון ווייריך". ווייל זיי האבן ליבער געהאט דעם ריח פון דעם רויך, וואס האט געטראגן פון די קרעמאטאריע־אויוונס און דער טשאד פון געפרעגלטע מענטשן־קערפערס אויף פונאנדערגעלייגטע שייטערהויפנס. דאס איז ס.ס.!

ווי געזאגט, איז אבער דער היטלעריסטישער ענדציל נישט געווען בלויז דאס דערמארדן די יידן. דער לאגער אין מיידאנעק, למשל, איז פונאנדערגעבויט געווארן ערשט דעמאלט ווען קיין יידן האבן שוין נישט געלעבט. עס ווערט דעמאלט געבויט א נייע קרעמאטאריע, און אין די מאגאזינען האט מען געפינען נאך דער באפרייונג ציקלאן צו פארסמען פיר מיליאן מענטשן. דאס זעלבע איז אויך געווען אין אשוויענטשים. פאר וועמען ד'אט מען דאס אלץ געבויט? דער באשולדיקטער העס ווייסט דאס גאנץ גוט, ער ווייסט גענוי צו דערציילן וועגן דער קאנפערענץ פון די העכסטע דייטשע מלוכה־מענער אין בערלין, ווו עס איז ארומגערעדט געווארן די פראגע פון פארניכטן 30 מיליאן מענטשן פון סלאווישע פעלקער. די דאזיקע קאנפערענץ קלערט אונז גענוי אויף דעם היטלעריסטישן ענדציל, די אמתע באדייטונג פון „לעבנסרוים" פארן דייטשן פאלק.

די אמתע כוונות פון די דייטשע געזעצן קעגן יידן

מגר. בלומענטאל גייט דאן אריבער צו אנאליזירן די היטלעריסטישע געזעצגעבונג לגבי יידן, וואס האט אייגנטלעך אויך געקאנט אנגעווענדעט ווערן לגבי אנדערע פעלקער. די געזעצן זיינען געווען גאנץ צווייטייטיק. שוין אין פארטיי־רעגולאמין פון דער נאציאנאל־סאציאליסטישער פארטיי פון 24־טן פעברואר 1920 ווערט געזאגט: „א שטאטסבירגער קאן זיין נאר דער, וואס איז א מיטגליד פון דייטשן פאלק. א מיטגליד פון דייטשן פאלק קאן זיין נאר דער, וואס איז פון ריינעם דייטשן בלוט". דאס אלץ האט געהאט פאר א ציל אפצוזייקע־פוף אבער ווערט אויסגעפירט, אז „דעריבער קאן קיין יודע קיין פאלקסגענאסע זיין". דאס האט געקאנט שאפן דעם איינדרוק, אז דער פאראגראף איז נאר נוגע יידן. דאס איז געווען געמאכט בכיוון, אבער שפעטער — נאכן פארטיק ווערן מיט די יידן — האבן זיי זיך געקאנט פארופן אויף דעם אויבנדערמאנטן פונקט אויך בנוגע אנדערע פעלקער. וואס שייך די מלוכה־געזעצן גופא, איז אין זיי קיינמאל נישט דערמאנט געווארן קיין ווארט וועגן פארניכטן יידן. נישטא קיין ארויסגעשריבענע טעאריע פון פארניכטונג, אבער וועגן דעם האט מען אין די דייטשע קרייזן קיינמאל נישט אויפגעהערט צו רעדן. און איך בין איבערצייגט, אז ווען דא וואלט נישט געזעסן רודאלף העס, נאר אפילו אדאלף היטלער אליין, וואלט ער זיך אויך געקאנט פארטיידיקן דערמיט, אז ער האט קיין שום געזעץ ארויסצוהרגענען די יידן נישט ארויסגעגעבן. און פונקט ווי העס און אנדערע פארטיידיקן זיך, אז זיי האבן באקומען א באפעל פון דער העכערער מאכט און זיי האבן אים געמוזט אויספירן, אזוי וואלט זיך אויך היטלער געקאנט פארטיידיקן, אז פאר אלץ, וואס איז אפגעטאן געווארן מיט די יידן איז שולדיק די ארטיקע אדמיניסטראציע, וואס האט געהאנדלט אויף איר אייגענער האנט, אן א באפעל. די וויכטיקסטע באפעלן פון פארניכטן מיליאנען מענטשן איז געגעבן געווארן שטיל, אויף פיר אויגן. הימלער האט וועגן דעם גערעדט מיט העסן, העס האט וועגן דעם געשמועסט אויף פיר אויגן מיט אייכמאנען און אזוי ווייטער. אחוץ דעם האט דאס אלץ, וואס איז געשען אין פוילן און אויף דער סאוויעטישער ערד, בשום אופן נישט געקאנט ארומגענומען ווערן דורך א געזעץ. דאס אלץ איז ווייט איבערגעשטיגן דעם מענטשלעכן באַגריף און פאנטאזיע.

דער געדאנק וועגן אויסראטונג פון מיליאנען איז שוין געווען פארטיק זינט דעם אנהייב פון דער מלחמה. און דער דאזיקער פלאן איז דורכגעפירט געווארן סיסטעמאטיש. לגבי יידן אין די גאנצע 100 פראצענט, לגבי אנדערע פעלקער האט עס זיך נארוואס געהאט אנגעהויבן. די געזעצן פון דער גענעראל־גובערניע זיינען דער בעסטער באווייז דערצו.

דאס מארדן יידן האט זיך אנגעהויבן מיט דער מבלומרשט אומשולדיקער פאראדענונג פון צוציען יידן צו צוואנגס־ארבעט. פון די

מגר. נחמן בלומענטאל

ארבעטס־לאגערן האט מען אפילו אסך יידן צוערשט באפרייט, כדי דערנאך זיי צו קאנען אלע פארנארן אין די קרעמאטאריעס. יעדער לאגער האט אויך געהאט אן אייגענע מעטאדע פון פארנארן די קרבנות. די קרייז־ראטן און לאנד־ראטן האבן די יידן נאך יעדער אקציע פארזיכערט, אז זיי וועט גארנישט געשען, אז די אקציעס אין די ארומיקע שטעטלעך זיינען זיי נישט נוגע, אז דאס מיינט מען בלויז יענע יידן, וואס זיינען נישט פראדוקטיוו, אדער אז אין יענע שטעטלעך האט מען געפונען געווער און דעריבער האט מען זיי ארויסגעפירט. דאס אלץ האט געהאט פאר א ציל אפצוזייקענען די ידיעות וועגן דער פארניכטונג פון די יידן, וואס האבן דערגרייכט קיין אויסלאנד, ווי אויך צו פאנגען די יעניקע יידן, וואס האבן זיך אויסבאהאלטן אין די וועלדער און אין די באהעלטענישן, אז זיי זאלן קומען אין די פולאפקעס אריין.

די דייטשע געזעצן לגבי יידן האבן געהאט פאר א ציל צו פארמאסקירן דעם אמתן מיין, זייערע פלענער אויסצוראטן די יידישע באפעלקערונג.

די דייטשע וויסנשאפט — אין דינסט פון היטלעריזם

עס איז אלעמען באקאנט — האט דער יידישער עקספערט ווייטער פארגעזעצט — אז די דייטשע טעכניק האט מיטגעארבעט אין דער אנטדעקונג פון נייע קריגס־דערפינדונגען, וואס האבן געדארפט טאטאל פארניכטן דעם שונא נישט בלויז אויפן שלאכטפעלד, נאר אויך אין... גאז־קאמערן אדער גאז־אויטאס. די דאזיקע מיטלען האבן די דייטשע געלערנטע דערפונדן, וויסנדיק גאנץ גוט צו וואס פאר א צוועקן דאס ווערט געברויכט. אבער נישט בלויז די טעכניק האט געדינט דעם היטלעריזם. אויך די דערהויבנסטע טייקן פון דער וויסנשאפט, די הומאניסטישע וויסנשאפט, די שיינע ליטעראטור און די קונסט, האבן זיך אין היטלער־דייטשלאנד פארוואנדלט אין טויט־אינסטרומענטן. מגר. בלומענטאל ציטירט וואס דייטשע דיכטער, שרייבער, פילאזאפן און היסטאריקער האבן געשריבן וועגן דעם פירער און וועגן דעם פירערס ווערק, וועגן דער העכערקייט פון דייטשן פאלק און וועגן דער מינדערווערטיקייט פון אלע אנדערע מענטשן ארגל. אזוי נידעריק איז געפאלן דער גייסט פון דייטשן שרייבער, פון דייטשן געלערנטן. און די דייטשע מעדיצין — די דייטשע דאקטוירים — רופט אויס מגר. בלומענטאל — זיינען די נידערטרעכטיקסטע פארברעכער, דאס זיינען די דאקטוירים עגטרעס, ד״ר מענגעלע און פראפ. שומאן, וועמענס נעמען רופן ארויס אן עקל, זיי וועלן אויף אייביק פארבלייבן אלס סינאנים פון מענטשן־מערדער. די דייטשע מעדיצין האט נישט בלויז געמאכט די באקאנ־

(סוף אויף זייט 2)

וועגן דעם יובל־בוך פון „דאס נייע לעבן"

דערמיט זיינען מיר מודיע, אז ביזן 2־טן אפריל ווערט אפגעשלאסן דאס אננעמען פובליציסטיש־ליטעראריש, אינפארמאציאן און אילוסטראציאן מאטעריאל פארן יובל־נומער פון „דאס נייע לעבן". נאך דעם טערמין וועט קיין שום מאטעריאל נישט אנגענומען ווערן.

אנאנסן ווערן אנגענומען שפעטסטנס ביזן 15־טן אפריל ה. י.

סוף פון דער עקספּערטיזע פון נחמן בלומענטאל

טע טויט־איינשפּריצונגען אַ מענטשן, עקספּערימענטן אויף יונגע פרויען און יונגע קינדער. — זיי האבן אויך געשאפן א טעאריע, אז יידן זיינען די טרעגער פון א ריי קראנקהייטן, פון פלעקפיבער און דעריבער דארף מען זיי איזאלירן. און אז מ'האט די געטאס פארניכטעט, האט עס געהייסן ביי זיי, אז עס איז באזייטיקט געווארן דער מקור פון מגפות. — דאס זייענען עס געווען די דייטשע געלערנטע.

...און דאס איז געווען אשוויענטשים

אריבערגייענדיק צו דער ראלע, וואס עס האט געשפּילט אין דעם אלגעמיינעם פארניכטונגס־פּראצעס דער טויט־לאגער אין אשוויענטשים, באמערקט דער עקספּערט, אז הגם אין אשוויענטשים איז אומגעקומען די גרעסטע צאל יידן, — איז די כוונה פון די אנפירער פון דעם לאגער נישט געווען צו פארוואנדלען אשוויענטשים אין א יידן־לאגער. אשוויענטשים האט לכתחילה געדארפט זיין א קאנצענטראציע־לאגער פאר אנדערע קאטעגאריעס „שולדיקע". עס זיינען דארט דעריבער געווען קודם־כל פּאליטישע ארעסטירטע. די ארעסטירטע האבן געזאלט ווערן באשעפטיקט אין די שכנותדיקע באוואפענונגס־פאבריקן פון דער פארבנאינדוסטריע. נאכן אויסנוצן זייערע כוחות האט מען זיי געדארפט מאסנווייז אומברענגען. אין מאמענט אבער, ווען עס איז אויסגעבראכן די מלחמה מיט ראטנפארבאנד האט מען קיין אשוויענטשים אויך אנגעהויבן צו ברענגען קריגס־געפאנגענע רויט־ארמייער. יידן איז אין דער ערשטער צייט כמעט נישט געווען בנמצא.

אויף אויסצוראטן די יידן אין פּוילן זיינען אויפגעבויט געווארן אין לאנד עטלעכע טויט־לאגערן. דער ערשטער איז געווען כעלמנא, דאן בעלזשעץ, סאביבאר, טרעבלינקע און מאידאנעק. יעדער טויט־לאגער איז געווען באשטימט צו „באדינען" א באשטימטן טייל לאנד. כעלמנא — איז געווען באשטימט פאר די יידן פון ווארטעגאו און באזונדערס פארן לאדזשער געטא, טרעבלינקע פארן ווארשעווער דיסטריקט, סאביבאר — לובלינער, בעלזשעץ — גאליציע אדגל. די דאזיקע לאגערן זיינען געווען אונטער דער אנפירונג פון ס. ס. און פּאליציי־פירער. אין די דאזיקע לאגערן האבן אויך געזאלט אומגעבראכט ווערן די אויסלענדישע יידן, וועלכע מ'האט צוערשט איבערגעזידלט אין דער לובלינער געגנט און אין לאדזשער געטא, דא זיינען זיי אומגעקומען צוזאמען מיט דער דארטיקער יידישער באפעלקערונג. ערשט אין דער צווייטער העלפט פון יאר 1942 זיינען די טראנספּארטן אויסלענדישע יידן גלייך אפּגעפירט געווארן אין די טויט־לאגערן. נאך דעם אבער ווי דער מזרח־פראנט האט זיך אנגעהויבן דערנענטערן און נאכדעם ווי צוליב די מרידות פון די ארעסטירטע אין טרעבלינקע און אין סאביבאר זיינען די לאגערן אינגאנצן ליקווידירט געווארן, איז די פארניכטונגס־ארבעט קאנצענטרירט געווארן אויף א מער זיכערן פּלאץ — אין אשוויענטשים. דאס ארט פון טרעבלינקע, סאביבאר, בעלזשעץ, און שפּעטער אויך פון מאידאנעק נעמט דאן איבער אשוויענטשים. אהער קומען טראנספּארטן מענטשן פון אויסלאנד פון מערב און דרום.

וויפל יידן זיינען געפאלן אין אשוויענטשים?

ביים אויסברוך פון דער מלחמה איז אין פּוילן געווען 3.450.000 יידן, בעת דער אקופּאציע אין 1941 זיינען אויף די פּוילישע געביטן און אין מערב־אוקראינע און מערב־ווייסרוסלאנד געווען לערך 3.150.000, פון דעם האבן זיך געראטעוועט 100.000 ביז 120.000 יידן. אומגעקומענע זיינען אן ערך 3 מיליאן ביז 3.050.000; אין אויסלאנד, בעיקר אין ראטנפארבאנד, האבן זיך געראטעוועט 300.000 יידן, אויסלענדישע יידן זיינען אומגעקומען אויף דער פּוילישער ערד אן ערך 1.150.000. אומגעקומען זיינען לויט די השערות און פעסטשטעלונגען פון מגר. בלומענטאל:

אין די געטאס און אין די
קלענערע לאגערן 1.000.000 יידן.
אין טרעבלינקע — 700.000 "
אין כעלמנא — 300.000 "
סאביבאר, בעלזשעץ 400.000 "
אין מאידאנעק — 300.000 ביז 400.000
און אין
אשוויענטשים ארום 1.500.000 יידן.

איך רעד דא — זאגט דער עקספּערט, — ווי ווייט־מעגלעך אביעקטיוו, פּונקט ווי עס וואלט זיך דא נישט געהאנדלט וועגן מענטשלעכע לעבנס, נאר וועגן טרוקענע ציפערן. מיר טארן אבער נישט פארגעסן, אז אונטער יעדן ציפער זיינען דא מענטשלעכע לעבנס. עס איז אומגעבראכט געווארן 63 פּראצענט פון דעם אייראפּעישן יידנטום. און דער וואס ווייסט, וואס פארא באדייטונג דאס אייראפּעישע יידנטום האט געהאט פארן יידישן פאלק, דער וועט פארשטיין דעם גרויסן קלאפּ, וואס היטלער האט אונז געגעבן. וועגן דער גרויסקייט פון די יידישע פארלוסטן קאנען אויך עדות זאגן פאלגנדיקע ציפערן: אמעריקע האט אין דער מלחמה פארלוירן 233.830 מענטשן, ד.ה. 0,12 פּראצ. פון גאנצן פאלק, ענגלאנד — 335.506 מענטשן, ד.ה. 0,7 פּראצ.

אויב איך שטעל פעסט, אז אין אשוויענטשים האבן די דייטשן „בלויז" אומגעבראכט 1,5 מיליאן יידן, מיין איך דערמיט נישט צו זאגן, אז די יידן, פון דעם אונטערשייד פון דער ביז איצט אנגענומענער ציפער, לעבן, אז היטלער האט זיי געשענקט דאס לעבן. ניין, איך שטעל פעסט, אז אין אשוויענטשים זיינען אומגעקומען 1,6 מיליאן יידן דערפאר, ווייל מער יידן זיינען שוין דעמלט נישט געווען! זיי זיינען דערהרגעט געווארן פריער.

די ראל פון רודאלף העס

אשוויענטשים איז געווען טעכניש דער „בעסטער" לאגער. העס איז נישט געווען קיין אנפירער פון א ליארע לאגער. דער אופן פון דערמארדן מענטשן אין „אשוויענטשים" איז געווען א „הומאניטארער", פארזיכערט אונז העס. עס האט לאנג נישט געדויערט ביז וואנען די מענטשן האבן אויסגעהויכט זייערע לעבנס. אין טרעבלינקע האט דאס געדויערט לענגער. אט דאס הייסט א ספּעציאליסט אין זיין פאך! דאס איז געווען העס! דאס איז געווען אשוויענטשים!

יידישע מרידות אין אשוויענטשים

דער עקספּערט גייט דאן אריבער צו שילדערן די אונטערערדישע באוועגונג אין אשוויענטשים און שטעלט זיך אפּ אויף צוויי מרידות פון יידישע פרויען, וואס זיינען פארגעקומען זומער 1942 און זומער 1943. יידישע פרויען האבן זיך געווארפן אויף די ס. ס.־לייט און זיינען אומגעקומען אין קאמף. אין דעם לאגער ווערן אויך אויסגענוצט די ארבעטס־קרעפטן פון די ארעסטירטע, מיט דעם ריווח פון דער ארבעט טיילן זיך די דייטשע פאבריקאנטן מיט די ס. ס.־לייט.

שולדיק איז דאס גאנצע דייטשע פאלק און דער דייטשער יחיד

מ'הערט א סך, וועגן דעם, אז פאר די היטלעריסטישע פארברעכנס איז נישט פאראנטווארטלעך דאס פאלק, נאר דער יחיד. דאס דייטשע פאלק — זאגט מען — זאל מכלומרשט נישט האבן געוואוסט וועגן דעם אלעמען, וואס עס איז געשען אויף די אקופּירטע געביטן. דאס איז נישט ריכטיק. אין די קאנצענטראציע־לאגערן האבן אפילו ציווילע דייטשן געהאט פרייען אריינגאנג. אין די א. ג. „אקציעס" האבן זיך באטייליקט צענדליקער טויזנטער ציווילע דייטשן, די מלבושים פון די אומגעבראכטע יידן זיינען צעטיילט געווארן צווישן די דייטשן און זיי האבן געוואוסט אז די מלבושים זיינען „יודען־נאכלאס" — ירושה נאך די יידן. מיט יידישע זאכן האבן געהאנדלט דייטשע פירמעס. א דייטשע פירמע אין האמבורג האט געהאנדלט מיט פעדערן פון יידיש בעטגעוואנד. גאנצע וואגאנען יידישע האר זיינען אוועק קיין דייטשלאנד און דארט האט מען פון דעם אויסגעארבעט מאטראצן. אויך קאריטאטיווע דייטשע אינסטיטוציעס ווי די „ווינטער־הילף"־אקציע האט צעטיילט יידיש האב און גוטס. דייטשע אפיצירן האבן זיך געווענדעט צום ס.ס.־פירער גלאבאצניק אין לובלין, אז מ'זאל זיי צוטיילן פארשידענע חפצים פון זיינע מאגאזינען אויף שאפּען־גאס, וואס זיינען געבליבן פון די „יודען־אקציעס". אויך די דייטשע ציווילע באפעלקערונג, פרויען און אפילו קינדער האבן זיך באטייליקט אין מארדן יידן.

וועגן דעם, וואס עס איז געשען מיט די יידן, האט דער דייטשער לייענער געקאנט ארויסלייענען פון יעדן ארטיקל אין די דייטשע צייטונגען: ביז דעם יאר 1943 האט, נעמלעך, די דייטשע פּרעסע נישט אויפגעהערט צו דערמאנען און צו העצן קעגן די יידן פון די אסט־געביטן. פּלוצלונג האט די דייטשע פּרעסע אויפגעהערט צו דערמאנען א ווארט וועגן די יידן. יעדער דייטש האט זיך דאך געקאנט פרעגן: ווו זיינען די יידן? אבער יעדער דייטש האט געוואוסט גאנץ גוט, אז די יידן אין אסטן זיינען ליקווידירט.

אלס כאראקטעריסטישן פאל גיט איבער מגר. בלומענטאל דעם פאקט, וואס אין האנטבוך פון דער גענעראל־גובערניע, וואס איז דערשינען אין באקאנטן פארלאג פון קארל בעדעקער אין לייפּציק, ווו עס זיינען געווען אויספירלעכע אינפארמאציעס און באשרייבונגען פון לעבן ... דער גענעראל־גובערניע, איז מיט קיין איין ווארט נישט געווען דערמאנט, אז עס זיינען דארט פאראן יידן. די דאזיקע מאטעריאלן און סטאטיסטיק פון דעם האנט־בוך האבן זיך געשטיצט אויף דער ציילונג פון 23־טן נאוועמבער 1942, און דאן האבן נאך, ווי באקאנט, די יידן געלעבט אין די געטאס, אבער דער דייטשער פארלעגער ווייסט שוין דעמלט, וואס עס דערווארט די יידן און דעריבער דערמאנט ער זיי שוין נישט. בלויז אויף איין ארט דערמאנט ער, אז אין אמאליקן ווארשע האבן געוווינט 400.000 יידן אבער ווו זיינען זיי אהינגעקומען? — וועגן דעם שווייגט ער. אפּנים, אז אלע דייטשן האבן גענוי געוואוסט, אז די יידן זיינען אויסגעראטן געווארן!

יעדער דייטשער רוצח — א קליינער „פירער"

אויף יעדן פּראצעס פון א דייטשן פארברעכער שווימט ארויס דאס פּראבלעם פון פערזענלעכער פאראנטווארטלעכקייט פון געגעבענעם פארברעכער. טיילמאל וואונדערט זיך דער פארברעכער, הלמאי מ'משפּט אים. ס'טייטש! ער האט דאך בלויז אויסגעפירט געוויסנהאפט די